

SLÁH LEHÁ

(IV. Mózes 13. - 15.)

שְׁלַח-לֵה

Kémekeket küldtek, akik felderítik Kánaán országát, melynek határához elérkeztek. A tizenkét törzsből egy-egy férfi vett részt a műveletben, tízen a visszafordulást javasolták Egyiptomba, ketten az út folytatása mellett foglaltak állást.

“Küldjél, magadnak” kémekeket, akik – ha nektek tetszik, felderítik Kánaán országát, melynek határához elérkeztek. A tizenkét törzs szerint egy-egy férfi vett részt a műveletben, tízen a visszafordulást javasolták Egyiptomba, ketten, Józsué és Kalév, Mózes sógora, Mirjám férje, az út folytatása mellett foglalt állást. A gonosz közösségnek tehát tíz tagja volt, ezért minden imádkozásunknál tíz igaz ember alkot közösséget velük szemben. Az így összejött közösséget a “létszám”, azaz minján szóval nevezzük. A Tórai olvasmány e hetiszakasszal válik drámaivá, mert a büntetés szerint minden 20 éven felüli férfi, aki Egyiptomból, a rabság házából kijött, de szívében szolgál maradt, a pusztában kell, hogy befejezze életét. Sírt a nép akkor egész éjszaka feleslegesen, mondta az Ö...való, lesz idő, mikor sírni fogtok okkal. A hagyomány szerint az a nap Áb hó 9. volt. Évszázadokkal később időszámításunk előtt 586-ban és időszámításunk 70. évében ezen a naptári napon pusztult el a Szentély először is, másodszer is. Mózes könyörgése után két fontos törvényt ír még le a szidra. Az asszonyoknak szóló parancsolatok között az egyik legfontosabb a tésztából vett Chale Ezt az adományt a papnak adták, akik megették. Ma ez a hagyomány megmaradt és két és fél liter lisztből egy tojásnyi mennyiséget különítenek el, melyet elégetnek. A pénteki gyertyagyújtás a rituális fürdő mellett a Chále, az asszonyoknak szóló harmadik fontos parancs. Szó van még a férfiember által hordott rojtokról, melyek héber neve Cicit szó számértéke 600, ehhez számoljuk az 5 csomót és nyolc szálat, így megkapjuk a 613. számot, amely a parancsolatok összege. A fehér rojtok figyelmeztetnek a parancsolatokra. Valamikor kék bíbor volt a rojtok színe, de mivel azt a puhatestű valószínűleg vízben élő állatkát a chalizont, melynek nedvéből a kék festéket nyerték, nem tudjuk beazonosítani, ezért maradunk a fehér színnél.

“Dor bámidbár – “a pusztai nép”. Így szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Küldj magadnak férfiakat, hogy kikémleljék Kánaán országát...” Hetiszakaszunk több problémát vet fel: 1. Mi az értelme a “magadnak” szónak? 2. Miért nem büntették a népet az aranyborjú imádásáért; és csak a kémekek küldéséért nem mehettek be az országba? 3. Tulajdonképpen ki küldte őket? 4. Mi volt a kémekek vétke? A kémekek igazat mondtak: az ország gazdag termésű volt, városai erősek, lakossága sok és erős. Mi volt a bűnük? A jelentéshez fűzött magyarázatuk: “Nem mehetünk mi be ahhoz a néphez, mert erősebbek nálunk” – így szólt a tíz kém Józsué és Kálév kivételével. Lázították a népet Mózes ellen és Izrael fiai sírtak azon az éjjelen. Végül is vonakodtak továbbmenni. “Válasszunk új vezetőt és térjünk vissza Egyiptomba!” Ez az uszítás volt a kémekek bűne. Ki küldte a kémekeket? Ez a kérdés azért merült fel, mert Dövarim könyvében másképp szól az elbeszélés: “Mindnyájatok hozzám jöttetek, mondván, küldjünk előre embereket, hogy kikémleljék az országot... Tetszett nekem a dolog” – így szólt Mózes. Eszerint nem Isten küldte a kémekeket. A kezdeményezés a népé volt és Mózes tetszésével találkozott. Az ellentétet Bölcsseink így oldották meg: Isten beleegyezett a nép kérésébe, de azt akarta, hogy olyan embereket küldjön Mózes, akik megerősítik a nép hitét. Ezért mondta: “...küldjél magadnak...”, a te vezetésedet, küldetésedet szolgálják a kémekek, és nem a nép kishitőségét. És mondta Mózes: “ebben a dologban nem hittetek Örökkévaló Istenetekben.” A kémekek kiküldése a nép ajánlata volt és gyenge hitének kifejezője. Miért nem büntették a népet az aranyborjú imádásáért, és csak a kémekek küldése miatt nem mehettek be az Ígéret Földjére? Az aranyborjú vétke a nép naivitásának, gyermekkorának tudható be. Nem véletlen, hogy éppen Áháronhoz, Mózes testvéréhez fordultak kérésükkel. “Csinálj nekünk Istent, az vezessen minket; mert nem tudjuk, mi lett a férfiúval, Mózes-szel, aki kivezetett minket Egyiptomból.” Amikor Mózes lejött a Szináj hegyéről és összetörte a kőtáblákat; ő is Áháront hibáztatta: “Mit tett neked ez a nép, hogy ily nagy bűnt sóztál rá?” Isten nem büntette meg a népet, amely tudatlanságában bűnözött és az egyiptomi állat kultuszt utánozta Mózes “eltűnése” miatt. Más volt a helyzet a kémekek kiküldésével és a visszatérők uszításával. A nép már túl volt “gyermekkorán”, számos csodának és égi segítségnek volt tanúja. És mégis azt mondta: “Mert Isten gyűlöl minket, azért hozott ki minket Egyiptomból.” Izrael már “felnőtt” korát élte, mikor azt mondta: “Válasszunk új vezetőt, aki visszavisz minket Egyiptomba.” Erre a lázadásra, erre a kishitőségre már nem volt más választása Istennek, mint a pusztában hagyni a szolgálalelkű népet negyven esztendeig, és az új, szolgálást nem ismerő nemzedéket vinni be Kánaán országába. Biálik úgy írt a pusztai nemzedékről, hogy ő az utolsó nemzedék a szolgálásban és az első a megváltásban. A szolgálásban valóban utolsó volt az Egyiptomból kiszabadult nép, de a megváltáshoz új nemzedéknek kellett születnie a pusztában.

A tíz kém a következőt jelentette a zsidó népnek: „A nép, amely az országban lakik, igen vad, a városok meg vannak erősítve és nagyon nagyok. Ott láttuk Anák (az óriás) gyermekeit is... Nem bírjuk legyőzni azt a népet, mert erősebb nálunk.” A kémekek feladata az volt, hogy felderítsék az országot és jelentsenek róla. Miben hibáztak?

Akédá magyarázata szerint megfelelő volt a kémek jelentése. Megtígyelték és elmondták, hogy mit láttak. Abban hibáztak, hogy mindebből levontak egy következtetést és ezt adták tovább, azaz hogy nem kellene bemenni ebbe az országba. A feladatuk viszont nem az volt, hogy végső következtetést vonjanak le, csak jelenteniük kellett volna a tényeket. Tévedtek abban, hogy nem képesek meghódítani a földet. Az Örökkévaló képes az esélytelenség esetén is segíteni. Csupán az ő nézetük szerint volt elképzelhetetlen sikeresen meghódítani Izrael földjét, ez azonban nem jelenti azt, hogy az valóban lehetetlen. Mi ebből a tanulság? Különböző helyzetekbe kerülve mi is gyakran jutunk téves következtetésekre előítéleteink alapján. Óvatosnak kell lennünk, mert gyakran lehetnek olyan körülmények, melyekről nincs tudomásunk, vagy amit nem vettünk figyelembe. Különleges képesség kell ahhoz, hogy pusztán a tények alapján mindig jó döntéseket hozzunk. Ez különösen igaz akkor, amikor más emberekről ítélkezünk. Vannak, akik hajlamosak – helytelenül – negatív következtetéseket levonni másokról. Még akkor is, ha alapjában véve igaz, amit más emberekkel kapcsolatban látunk, mindig figyelembe kell vennünk, hogy következtetéseink hibásak lehetnek, ezért törekednünk kell rá, hogy a másik embert inkább kedvezően ítéljük meg.

Megmutatkozni a világnak, illetve kizárólag Isten előtt. Hetiszakaszunk a zsidóság egyik legfontosabb parancsolatával ér véget, a cicesz micvájával. Cicesznek azokat a rojtokat nevezzük, amelyeket a ruhánk sarkaira kötve viselünk, és amelyek fő feladata, hogy emlékeztessenek minket zsidóságunkra, és a tórai előírások betartására, ahogy ez a Tórában is szerepel: „Azután azt mondta az Örökkévaló Mózesnek: szólj Izrael fiaihoz, és mondd meg nekik, hogy tegyenek rojtokat ruhájuk sarkaira nemzedékeken keresztül, és a sarok rojtjaira tegyenek égszínkék fonalat, hogy szemlélőrojtjként szolgáljon nektek, s mikor látjátok, eszetekbe jussanak az Örökkévaló összes rendeletei, s aszerint cselekedjétek, és ne járjatok a szívetek és szemetek után, melyek erkölcstelenségre visznek benneteket! Azért, hogy emlékezzetek összes rendeleteimre, és teljesítsétek azokat, hogy szentek legyetek Istenetek előtt!” Annyira központi ez a parancsolat, hogy Bölcsseink a Smának, a zsidóság legfőbb kinyilvánításának a harmadik szakaszává tették. Egyszer a következő magyarázatot hallottam erről, tanáromtól Dr. Náchum Rabinovitch rabbitól. Azzal kezdte, hogy rámutatott a cicesz micvájának néhány különös aspektusára. Egyrészt Bölcsseink azt mondták, hogy a cicesz parancsa felér az összes többi parancsolattal együttvéve, ahogy az írva van: „... hogy szemlélőrojtjként szolgáljon nektek, s mikor látjátok, eszetekbe jussanak az Örökkévaló összes rendeletei”, ezért alapvető fontosságú. Másrészt a cicesz viselése nem teljes mértékben kötelező. Nagyon egyszerű kibújni ez alól az előírás alól, hiszen elég hozzá, ha sohasem viselünk olyan ruhát, amelynek négy sarka van. Maimonidesz a következőképpen fogalmazza meg véleményét erről: „Annak ellenére, hogy senki nincs kötelezve arra, hogy beszeressen egy négysarkú ruhát, és viselje azt, azért hogy teljesíthesse a cicesz micváját, nem illik egy jámbor emberhez, hogy kihúzza magát ez alól a micva alól.” Ebből is úgy tűnik, hogy ez fontos szabály és dicséretes betartani, de nem kötelező, hanem választható, vagyis ha van ilyen ruhadarabod, csak akkor kell rá rojtokat tenned. Vajon miért, teszi fel a kérdést a rabbi, hiszen magától értetődő, hogy kötelezőnek kellene lennie, ahogy például a tfilin mindennapi felvétele is az. Egy másik különös dolog, hogy az idők folyamán két párhuzamos teljesítési formája fejlődött ki ennek a micvának. Az egyik a tálisz, amelyet a ruhánk felett viselünk, leginkább az imádkozás során, a másik pedig egyfajta alsónemű, tálit kátán, amelyet a ruhánk alatt hordunk egész nap. De nem csak, hogy kétféleképpen tartjuk be az előírást, hanem még különböző áldásokat is mondunk a kétféle ruhadarab felvétele során. A tálisz esetében a következő áldást mondjuk: „ki megszentelt minket parancsolataival, és meghagyta nekünk, hogy ciceszbe burkolózzunk”, addig a cicesz esetében ezt mondjuk: „ki megszentelt minket parancsolataival, és meghagyta nekünk a cicesz parancsát”. Miért válik ketté egy micva teljesítése? Ő a következő választ adta. Ez arra hasonlít, ahogy öltözködünk. Kétfajta ruhát szoktunk viselni. Vannak azok a ruhák, amelyekkel egy képet szeretnénk sugározni magunkról. Egy király, egy bíró, egy katona, mind olyan ruhát viselnek, amely elfedi az egyéniséget, és kihangsúlyozza a viselője társadalmi szerepét, rangját stb. Ezek a ruhák, főleg az egyenruhák, megtévesztők lehetnek, hiszen egy királyt, aki koldusnak van öltözve, nem fognak királyi fenségként kezelni, míg egy koldus királynak öltözve nagy tiszteletben részesülhet. Egy rendőr az egyenruhájában a hatóság képviselője, a hatalom aurája veszi körül, még akkor is, ha éppen ideges és bizonytalannak érzi magát. A ruhák megtévesztenek. Olyanok, mint egy maszk. Elrejtik az embert. Ilyenek a ruhák, amelyeket nyilvánosan viselünk, amikor egy bizonyos benyomást akarunk kelteni. De vannak ruhák, amelyeket akkor viselünk, amikor egyedül vagyunk, és amelyek talán mindennél jobban megmutatják, kik vagyunk valójában: a művész a stúdiójában, az író az asztalánál, a kertész, amint a rózsáit gondozza. Nem az a céljuk, hogy valamilyen hatást gyakoroljanak. Ellenkezőleg, azért öltöznek úgy, ahogy, mert ilyenek valójában, és nem azért mert ilyennek szeretnének látszani. A kétfajta cicesz ezt a kétfajta öltözködést jeleníti meg. Amikor imádkozunk, azt érezzük a szívünkben, hogy milyen kevesek vagyunk az Örökkévaló magas elvárásaihoz képest. Ezért szükségünk van valamire magunkon kívül is, ami nem más, mint a tálesz, amely a kezdetektől fogva jelképe az imádkozó zsidó embernek. Elrejtjük az egyéniségünket, amint a táleszra mondott áldásban is fogalmazunk: „hogy ciceszbe burkolózzunk”. Ez olyan, mintha azt mondanánk az Örökkévalónak: lehet, hogy én csak egy koldus vagyok, de királyi palástot viselek, olyat, amelyet néped, Izraelnek fiai viseltek imádkozás közben évszázadokon keresztül, akikre mindig is különleges szeretettel tekintettél, és akiket magadénak választottál. A tálesz elrejtik az embert, akik vagyunk, és azt az embert jelképezi, akik lenni szeretnénk, ahogy az imában is arra kérjük az Örökkévalót, hogy aszerint ítéljen meg minket, amilyenek lenni szeretnénk, és ne aszerint amilyenek vagyunk. A cicesz mélyebb szimbolikája az, hogy egymagában képviseli a micvák összeségét

(„hogy szemlélőrojtként szolgáljon nektek, s mikor látjátok, eszetekbe jussanak az Örökkévaló összes rendeletei”), és azok csak akkor válnak valóban részünké, ha saját akaratunkból, kényszer nélkül fogadjuk el őket. Ez az oka annak, hogy a cicesz parancsolata nem kötelező érvényű. Nem kell megtartanunk azt, nem vagyunk arra kötelezve, hogy vásároljunk egy négysarkú ruhát. Amikor mégis ezt tesszük, akkor azt azért tesszük, mert így döntöttünk, magunkat köteleztük rá. Így szimbolizálja a cicesz viselése a zsidó élet összes kötelességének magunkra vállalását. Ez a legintimebb, személyes aspektusa a hitnek, amikor a legbensőbb lelkünkben elkötelezzük magunkat az Örökkévalónak és az Ő parancsolatainak. Ebben nincsen semmi nyilvános. Ez nem a külvilágnak szól. Ez arról szól, kik vagyunk valójában, amikor egyedül vagyunk, és nem próbálunk jó benyomást tenni valakire, nem próbálunk valaminek látszani, amik nem is vagyunk igazán. Ez a cicesz parancsa, az alsóneműé, amelyet a ruhánk alatt és nem felette viselünk. Ebben az esetben más áldást is mondunk. Nem beszélünk arról, „ hogy ciceszbe burkolózzunk”, hiszen ez nem a külvilágnak szól, nem akarunk elrejtőzni egy egyenruha mögé. Pont ellenkezőleg, a legbensőbb elköteleződésünket fejezzük ki vele az Örökkévaló szava és hívása iránt. Ezért az „ aki meghagyta nekünk a cicesz parancsát” áldást mondjuk, hiszen ami ebben az esetben fontos, az nem a maszk, hanem a valóság, nem az, aminek látszani szeretnénk, hanem akik valójában vagyunk. Ezen a különleges módon a cicesz magában hordozza a zsidóság kettős természetét. Egyrészt a zsidóság nyilvánosan, közösségben megélt részét, amelyet megosztunk másokkal és világgal minden időben. Megtartjuk a szombatot, megüljük az ünnepeket, betartjuk az étkezési és a családi élet tisztaságára vonatkozó szabályokat, amelyek szinte semmit sem változtak az évszázadok alatt. Ez a zsidóság nyilvános arca – a tálesz, amit viselünk, a köpeny, amelyet 613 szálból szőttek, amelyek mindegyike egy-egy parancsolatot jelképez. De ott van a hitünk legintimebb része is. Azok a dolgok, amelyeket az Örökkévalónak mondunk, amikor nincs ott rajtunk kívül senki. Hiszen Ő ismeri a gondolatainkat, reményeinket, félelmeinket még jobban, mint mi magunk. Mi beszélünk hozzá a lélek magányában, és Ő meghallgat minket. Ez a belső beszélgetés – a szívünk megnyitása az Ő irányába, aki teremtett és szeret minket – nem a közönségnek szól. Mint ahogy a ruha alatt viselt cicesz is rejtve marad. De ettől ez még éppen olyan fontos része a zsidóságunknak. A kétfajta ruhadarab képviseli a hit két dimenzióját, a külsőt és a belsőt, a képet, amit a külvilág felé mutatunk, és az arcunkat, amit csak az Örökkévaló láthat.

HÍREK A VILÁGBÓL

Visszakerülhet az ajánlott iskolai olvasmányok közé Horvátországban az Anne Frank naplója. https://bzsh.hu/2023/06/13/visszakerulhet-az-ajanlott-iskolai-olvasmanyok-koze-horvatorszagban-az-anne-frank-naploja/
A reformmozgalom 1972 óta avat női rabbikat, az ortodoxia nagy része a mai napig nem ismeri el a női rabbikat. https://akibic.hu/2023/06/13/kenyes-tema-ot-ortodox-noi-rabbit-avattak-izraelben/
Meglepetés vendégekkel találkozott az izraeli labdarúgó válogatott Magyarországon. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/etel-forma/meglepetes-vendegekkal-talalkozott-az-izraeli-labdarugo-valogatott-magyarorszagon
Hollywood csillagaként sem feledte magyar gyökereit Tony Curtis. https://mult-kor.hu/hollywood-csillagakent-sem-feledte-magyar-gyokereit-tony-curtis-20230603
Ed Sheeran New Jersey-i stadionkoncertje csak megközelíteni tudta a 2012-es ortodox zsidó rendezvényt. https://akibic.hu/2023/06/14/az-egyik-legnagyobb-popsztar-koncertje-sem-tudta-megelozni-a-talmud-tanulasanak-veget-unneplo-tomeget/
Az igazságügyi reform Izrael belügye. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/gulyas-gergely-jeruzsalembe-az-igazsagugyi-reform-izrael-belugye
Hasis süti miatt került kórházba 2 kisgyerek. https://ujkelet.live/2023/06/15/esti-rovidek-hasis-suti-miatt-kerult-korhazba-2-kisgyerek/
Izrael tavaly fegyvereladási rekordot könyvelt el. https://izraelinfo.com/2023/06/15/izrael-tavaly-fegyvereladasi-rekordot-konyvelt-el/
A hadsereg vizsgálatának eredménye a terrortámadásról az egyiptomi határnál. https://ujkelet.live/2023/06/15/a-hadsereg-vizsgalatanak-eredmenye-a-terrortamadasrol-az-egyiptomi-hatarnal/
Tüntető fogadták Gulyás Gergelyt Jeruzsálemben. https://telex.hu/kulfold/2023/06/15/gulyas-gergely-jeruzsalom-tuntetes-legantidemokratikusabb-rendszer
Yuval Noah Harari azt állította, hogy a mesterséges intelligencia (M.I.) már a közeljövőben képes lehet arra, hogy megalkossa az “új Bibliát”. https://www.szombat.org/technika-tudomany/harari-a-mesterseges-intelligencia-hamarosan-uj-bibliat-irhat
A nácik Trójából nyúlták le a horogkereszt szimbólumát. https://telex.hu/eszkombajn/2023/06/11/a-nacik-trojabol-nyultak-le-a-horogkereszt-szimbolumot

<p>„Nem tudtam élni azzal az örökséggel, hogy minden klasszikus Edda-dalt én írtam” – Slamovits István 70 éves. https://hvg.hu/kultura/20230612_Nem_tudtam_elni_azzal_az_orkseggel_hogy_minden_klasszikus_Eddadalt_e_n_irtam_Slamovits_Istvan_70_eves</p>
<p>Újabb véres tűzharc tört ki Ciszjordániában, egy palesztin életét veszítette, többen megsérültek. https://www.atv.hu/kulfold/20230615/ujabb-ve-res-tuzharc-tort-ki-ciszjordaniaban-egy-palesztin-eletet-vesztette-tobben-megserultek</p>
<p>Receptre lesz kapható az orvosi kannabisz Izraelben. https://bzsh.hu/2023/06/14/receptre-lesz-kaphato-az-orvosi-kannabisz-izraelben/</p>
<p>Izrael: Einstein-múzeum nyílik Izraelben. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/izrael-einstein-muzeum-nyilik-izraelben</p>
<p>Törley Kata, a magyar tanártüntetések egyik fontos alakja az izraeli magyarok által működtetett Izraelinfo meghívására érkezett Izraelbe. https://akibic.hu/2023/06/14/a-tanitanek-mozgalom-alapitoja-izraelben-beszelt-egy-tuntetesen/</p>
<p>A Rafael Advanced Defense Systems izraeli fegyvergyár SkySonic néven hiperszonikus ballisztikus vagy cirkáló rakéták elfogására alkalmas légvédelmi rendszert hozott létre. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/izrael-hiperszonikus-raketakat-elfogo-legvedelmi-rendszert-hozott-letre</p>
<p>Nagy tűz ütött ki a jeruzsálemi Bibliai Állatkert közelében. https://ujkelet.live/2023/06/15/nagy-tuz-utott-ki-a-jeruzsalem-bibliai-allatkert-kozeleben/</p>
<p>A Kneszet az ellenzéki képviselőt beszavazta a bíróválasztó bizottságba, a koalíció jelöltjét viszont elutasította. https://izraelinfo.com/2023/06/14/a-kneszet-ellenzeki-tagjat-beszavazta-a-birovalaszto-bizottsagba-a-koalicio-jeloltjet-viszont-elutasította/</p>
<p>„Mi vagyunk a zsidók Soros Györggyel szemben” https://index.hu/kulfold/2023/06/10/josh-hammer-soros-gyorgy-zsidosag-velemenye/</p>
<p>Rekord mennyiségű fegyvert adott el tavaly Izrael. https://168.hu/kulfold/rekord-mennyisegu-fegyvert-adott-el-tavaly-izrael-260661</p>
<p>Az embermentő Friedrich Bornra emlékeztek a Pannonhalmi Főapátságban. https://www.magyarokurir.hu/hirek/friedrich-bornra-emlekeztek-pannonhalmi-foapatsagban</p>
<p>Így készült Budapesten a világ első állandó Robert Capa-kiállítása. https://24.hu/kultura/2023/06/12/robert-capa-allando-kiallitas-budapest-capa-kozpont-kepgaleria/</p>
<p>Döntöttek: egy év tartózkodás után jár izraeli útlevél az új bevándorlóknak. https://bzsh.hu/2023/06/14/dontottek-egy-ev-tartozkodas-utan-jar-izraeli-utlevel-az-uj-bevandorloknak/</p>
<p>Németország: További 1,4 milliárd dollár a holokauszt túlélők támogatására. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/nemetorszag-tovabbi-1-4-milliard-dollar-a-holokauszt-tulelok-tamogatására</p>
<p>A történelem során a rabbik mindig is férfiak voltak. A reformmozgalom 1972 óta avat női rabbikat, az ortodoxia nagy része a mai napig nem ismeri el a női rabbikat. https://akibic.hu/2023/06/13/kenyes-tema-ot-ortodox-noi-rabbit-avattak-izraelben/</p>
<p>Benjámín Netanjahu miniszterelnök kedden egyértelmű üzenetet küldött az Egyesült Államoknak, hogy Izrael nem fogja kötni semmiféle megállapodás, amelyet Washington Iránnal köthet az atomprogramjáról. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/netanjahu-washington-megallapodasa-irannal-nem-kotelezi-izraelt-semmire</p>
<p>Netanjahu szerint Izrael tiltakozott Oroszország Iránnal való együttműködése ellen. https://ujkelet.live/2023/06/15/netanjahu-szerint-izrael-tiltakozott-oroszorszag-irannal-valo-egyuttmukodese-ellen-riport/</p>
<p>Az izraeli egyetemek vezetői: az oktatási miniszter kinevezéseit idegen szempontok vezérik. https://izraelinfo.com/2023/06/13/az-izraeli-egyetemek-vezetoi-az-oktatasi-miniszter-kinevezeseit-idegen-szempontok-vezerlik/</p>
<p>A neológ rabbik kiválasztása, képzése, a velük szembeni alacsony elvárások, az, hogy a zsidó ismeretek és a mindennapi vallásgyakorlat hiánya a tekintélyük forrása, egyike a neológia legkomolyabb problémáinak. https://www.szombat.org/politika/a-neolog-problema-gyokere-a-rabbikerdes</p>
<p>A legveszélyesebb rakéták elleni rendszert hozták létre Izraelben. https://infostart.hu/kulfold/2023/06/15/a-legveszelyesebb-raketak-elleni-rendszert-hoztak-letre-izraelben-video</p>
<p>Gulyás Gergely Jeruzsálemben járt. https://izraelinfo.com/2023/06/15/gulyas-gergely-jeruzsalem-ben-jart/</p>
<p>Félmilliárd euróért vesz Németország légvédelmi rakétákat Izraeltől, de ez még csak a kezdet. https://hu.euronews.com/2023/06/15/nemetorszag-izrael-raketa-vasarlas-hiperszonikus-legvedelem</p>
<p>Németország további 1,4 milliárd dollárral támogatja a holokauszt túlélőit. https://168.hu/kulfold/nemetorszag-tovabbi-14-milliard-dollaral-tamogatja-a-holokauszt-tuleloit-260654</p>